

УДК 378:33

DOI 10.18372/2786-5487.1.17698

Олена Волярська

доктор педагогічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, Україна

olena.voliarska@knl.u.edu.ua

Олена Волик

кандидат педагогічних наук,
Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради,

м. Запоріжжя, Україна

volykelena@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

***Анотація.** У статті теоретично узагальнено інноваційні технології у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. З'ясовано роль і можливості соціальних мереж і месенджерів для організації неперервного інформування споживачів освітніх послуг. Наголошено на таких основних тенденціях розвитку державної політики у сфері вищої освіти як: підвищення якості освіт, освіта впродовж життя, інтеграція та європеїзація вищої освіти і наукової діяльності. Обґрунтовано, що в умовах військового стану викладачами українських закладів вищої освіти педагогічного спрямування при викладанні дисциплін використано технологічні інновації та соціальні інновації. У перспективі слід дослідити ефективність поєднання традиційних методів викладання з інноваційними.*

***Ключові слова:** вища освіта, інноваційні технології, майбутні учителя, професійна підготовка.*

***Annotation.** The article theoretically summarizes innovative technologies in the process of professional training of future teachers in higher education institutions. It defines the role and possibilities of social networks and messengers for the organization of uninterrupted informing consumers of educational services. Emphasis is placed on such main trends in the development of state policy in the field of higher education as: improving the quality of education, lifelong education, integration and Europeanization of higher education and scientific activity. It is proved that in the wartime conditions the teachers of Ukrainian higher education institutions of the pedagogical direction have used technological and social innovations in the teaching of disciplines. In the future, the effectiveness of combining traditional teaching methods with innovative ones should be studied.*

***Key words:** higher education, innovative technologies, future teachers, professional training.*

Постановка проблеми. Військовий стан у країні посилив виклики, які стоять перед закладами вищої освіти (ЗВО). Потреба у нових підходах до організації освітнього процесу зі студентами з обмеженням кількості аудиторних занять нині залишається проблемним питанням для академічної спільноти. Вирішення цього питання неможливе без широкомасштабного впровадження онлайн-навчання, ґрунтовних змін у підходах до організації освітнього процесу у ЗВО з кожної освітньо-професійної та освітньо-наукової програми, зокрема ролі лекційних і семінарсько-практичних занять та ефективності їхнього проведення; застосування технологій дистанційного навчання з відповідними сучасному стану освіти методологічними підходами (компетентнісним, комплексним, особистіно орієнтованим, системним тощо), що забезпечать ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої взаємодії викладачів зі студентами у форматі змішаного навчання.

Аналіз останніх публікацій. Сутність інновацій у вищій школі при підготовці майбутніх учителів стали об'єктом дослідження українських учених. Наукові розвідки В. Кременя, О. Пехоти, П. Сауха присвячені

загально-теоретичним проблемам інноваційної парадигми у вищій школі, окремим прогресивним формам і технологіям навчання та перспективам їх використання в освітній практиці. Водночас, науковці пов'язують інновації в освітньому процесі вищої школи з необхідністю вдосконалення традиційного дидактичного процесу (модернізація, раціоналізація, цифровізація тощо); трансформації існуючого традиційного виховання студентської молоді.

У монографії «Інновацій у вищій освіті» авторами наголошено, що в освітній практиці «диверсифікація навчальних технологій дозволяє активно і результативно їх поєднувати через модернізацію традиційного навчання та переорієнтацію його на ефективне, цілеспрямоване» [2]. Таке розуміння характеризує роль особистісного і професійного розвитку майбутніх учителів, здатності оволодівати новими цифровими технологіями.

Дослідники проблем впровадження сучасних інноваційних технологій у вищу школу стверджують, що специфічність інновацій у підготовці сучасних бакалаврів, магістрів і докторів філософії пов'язана з тим, що їх використання призводить до якісно нових результатів професійної підготовки здобувачів вищої освіти і враховує світові тенденції розвитку вищої освіти [1; 3].

Мета статті полягає у теоретичному аналізі інноваційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Актуальним завданням вищої освіти є пошук інноваційних технологій, форм і методів підготовки майбутніх учителів: від розроблення та введення в освітньо-професійні програми перспективних навчальних дисциплін до впровадження інноваційних методик викладання педагогічних наук. Заслужують на увагу освітні технології, за допомогою яких суспільство отримує висококваліфікованих, конкурентоспроможних учителів, здатних виконувати складні фахово-прикладні завдання. На нашу думку, важливо знайти найбільш ефективні шляхи підвищення якості сучасної підготовки майбутніх педагогів.

Пріоритетним для вищої школи в умовах сьогодення стало опанування викладачами та студентами цифровими технологіями, що дозволило

ефективніше здійснювати професійну комунікацію та осучаснити освітню і науково-методичну діяльність.

Основними тенденціями розвитку державної політики у сфері вищої освіти є: підвищення якості освіти; освіта впродовж життя; інтеграція та європеїзація вищої освіти і наукової діяльності.

В умовах обмежувальних заходів, пов'язаних із військовим станом, освітній процес у більшості ЗВО для студентів забезпечений відповідно до навчальних планів освітніх програм підготовки майбутніх педагогів на основі ресурсів для проведення відеоконференцій, вебінарів TIMS та ZOOM. У процесі реалізації Концепції цифровізації відбулося підключення коледжу до сервісів Google Workspace for Education. Важливо підкреслити, що зараз створено нові корпоративні облікові записи викладацького складу і здобувачів освіти з метою проведення освітнього процесу в умовах змішаного навчання, широко використовується система управління освітнім процесом студентів Google Classroom або TIMS.

Цікавим є те, що для організації неперервного інформування споживачів освітніх послуг використовуються також можливості соціальних мереж і месенджерів (Viber, Facebook, WhatsApp, Telegram Instagram, тощо).

Українські науковці доводять, що в кризовий період необхідна організація дистанційного навчання у педагогічних ЗВО, актуалізація кейс-технологій як оновленого підходу до викладання дисциплін, а також формування цифрової компетентності майбутніх учителів [1]. Використання дистанційного навчання спрямовує суб'єктів освітньої діяльності на швидку комунікацію, оперативне планування та перепланування навчального процесу, урізноманітнення способів досягнення результату. Відзначимо, що це є ті новації, які сьогодні актуальні також у європейських країнах.

Наголосимо, що в українських ЗВО з огляду на виклики, пов'язані з військовим станом, потрібно організувати зміну режиму навчання, віддаючи перевагу дистанційному чи змішаному формату, дбаючи насамперед про безпеку здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників.

У викладанні дисциплін педагогічної спрямованості викладачами використано технологічні інновації та соціальні інновації. Технологічні інновації спрямовані на створення і застосування нових технологій для вирішення освітніх завдань, вдосконалення системи надання різноманітних видів освітніх послуг здобувачам вищої освіти. Соціальні інновації зорієнтовані у напрямку створення та імплементації модернізованих організаційно-навчальних структур і механізмів функціонування основних підсистем університетської освіти. За обсягом змін, що викликані інноваціями, на нашу думку, слід використовувати рекомбінаційні і модифіковані освітні інновації. Так, рекомбінаційні інновації передбачають використання викладачами існуючих технологічних та організаційних рішень з метою створення дидактичних технологій в освітньому процесі вищої школи. Модифіковані освітні інновації характеризуються тим, що в їх межах використовуються нові ресурси і рішення. Зазначені інновації є системними і базуються на пошукових рішеннях, що враховують затверджену систему логічної послідовності їх розробки та впровадження. Вони впливають на підвищення якості вищої освіти в ЗВО у контексті європеїзації.

Застосування освітніх інновацій дозволяє виокремити такий результат для системи «викладач – студентська група»: поява нестандартного ставлення до організації освітнього процесу у вищій школі з використанням власного досвіду студентів; багатовимірне засвоєння студентами навчального матеріалу; формування у здобувачів вищої освіти мотиваційної готовності до майбутньої професійної діяльності.

У запроваджених інноваційних освітніх процесах здійснюється перетворення не лише самого процесу викладання як педагогічної діяльності з усіма її засобами і механізмами, але й суттєво переглядаються цільові настанови та ціннісні орієнтації особистості студента в умовах вищої школи: спрямованість на професійне майбутнє; конкурентоспроможність; набувають домінування у процесі викладання й учіння індивідуально-особистісні характеристики як викладачів так і здобувачів вищої освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результатом впровадження в умовах ЗВО освітніх інновацій встановлено, що ці інновації є синтезом різноманітних складових психологічних і педагогічних інновацій, які спрямовані на особистісний і професійний розвиток здобувачів вищої освіти як окремої категорії дорослих в процесі отримання ними вищої освіти і проходження професійної підготовки. Таке розуміння потребує переорієнтації викладачів на впровадження принципів андрагогічного підходу у суб'єкт-суб'єктну взаємодію в освітньому процесі вищої школи, оволодіння мистецтвом особистісно-орієнтованого навчання студентської молоді.

У перспективі слід проаналізувати якісне оновлення змісту і форм викладання через органічне поєднання навчальної, самостійної роботи студентів і науково-дослідницької діяльності викладачів, теорії з практикою, традиційних методів викладання з інноваційними.

Список використаних джерел

1. Вдовичин Т. Я., Когут, У. П., Сікора О. В. Цифрові інструменти Google для організації освітнього процесу педагогічного університету в кризових ситуаціях. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Вип. 92 (6). С. 75–98. <https://doi.org/10.33407/itlt.v92i6.5093>
2. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи. Монографія / П. Ю. Саух [та ін.]; ред. П. Ю. Саух. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 319.
3. Kuzminska O., Mazorchuk M., Morze N., Kobylin O. Attitude to the Digital Learning Environment in Ukrainian Universities. *CEUR Workshop Proceedings*. 2019. Vol. 2393. PP. 53–67.